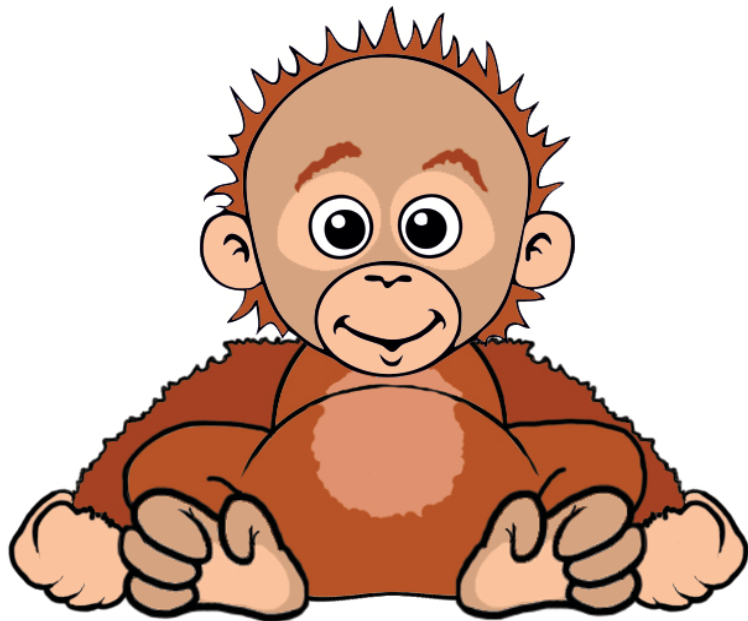

Lektionsplanering

Orangutangen

ALBA

Hej!

Mitt namn är Kim Sjöberg och på min fritid driver jag bloggen www.oppetklassrum.se

Något som ligger mig varmt om hjärtat, som engagerar mig på ett djupare plan – elevers skrivande och gemenskap. Jag har funderat mycket på hur vi kan skapa en utvecklande skrivundervisning för de lägre årskurserna.

Att skriva med digitala verktyg engagerar och skapar möjligheter. När jag startade mitt arbete med skrivande och digitala verktyg så började jag klura på vilka skrivuppgifter jag skulle ge eleverna för att de skulle utvecklas och motiveras. Att ge förutsättningar för lyckade skrivuppgifter känns kanske inte alltid så enkelt.

Skrivuppgifternas förutsättningar påverkar elevernas kunskapsinhämtande och möjlighet att lyckas. Ingen blir bättre än förutsättningarna som ges och därför ligger det på oss pedagoger att skapa skrivuppgifter som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt. Jag blir mer och mer övertygad om att läraryrket är ett designyrke. Vi designar undervisning som ska öka måluppfyllelse. Därför måste vi titta närmre på undervisningens design utifrån funktion, innehåll och utformning. En skrivuppgift bör vara genomtänkt med tydlig målsättning.

Jag började med gemensamma skrivupplevelser. Skrivandet bygger på händelser som vi tillsammans delar. Upplevelsen leder till samtal och samtalet blir en bro till skrivandet. Jag bygger upp en händelse, exempelvis ett monster som kommer på besök eller små nyckelpigor som invaderar klassrummet. Utifrån händelsen så fantiserar, leker och samtalar vi för att sedan övergå till skrivandet. Kontextrikedom är viktigt, inte bara för andraspråkselever. Det behöver finnas en kontext, alltså ett sammanhang för att underlätta när eleven ska ta till sig av nya kunskaper.

Är du nyfiken på mer material kopplat till elevers skrivupplevelser så besök gärna www.oppetklassrum.se eller besök oss på Facebook och Instagram: [oppetklassrum.se](https://www.facebook.com/oppetklassrum.se)

I min bok **Skrivligheter** via Studentlitteratur så hittar du metoder och modeller för elevers skrivande samt gemensamma skrivupplevelser med lektionsplaneringar, förberedda genomgångar och redigerbara kopieringsunderlag. Jag föreläser även i Studentlitteraturs regi så passa på att boka mig för mer inspiration!

Lycka till!

/Kim Sjöberg

kim@oppetklassrum.se

*"Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet.
Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att
eleverna ska tillägna sig kunskaper."*

Lgr11

Bananer i klassrummet, spännande brev och apbra kompisar! Det är några av de händelser som eleverna kommer få ta del av i skrivupplevelsen "orangutangen Alba".

Syfte
Orangutangen är en gemensam upplevelse som har syftet att befästa kunskap om faktatexternas uppbyggnad. Här får eleverna möjlighet att titta närmre på struktur och begrepp som är vanligt förekommande i beskrivande texter men också förståelse för bildernas betydelse. Ett annat syfte är att synlig- och medvetandegöra värdegrundsarbetet. Detta för att skapa trivsel och trygghet i gruppen. I denna lektionsserie används cirkelmodellen.
Lgr11
* Handstil och skriva på datorn * Skapande av texter där ord och bild samspelar * Hur en beskrivande text kan organiseras * Normer och värden
Texttyp
Beskrivande text, faktatext
Antal lektioner
15
Årskurs
F-3 För förskoleklass eller vissa valda delar i förskola, se rubriken "för de yngre"

Lektion I - Bananer

Placera bananer i klassrummet före en lektion och låt sedan eleverna upptäcka dessa. Spela med i leken, vart kommer de ifrån? Låt eleverna samtala med varandra och fånga deras tankar i stunden.

Varifrån?

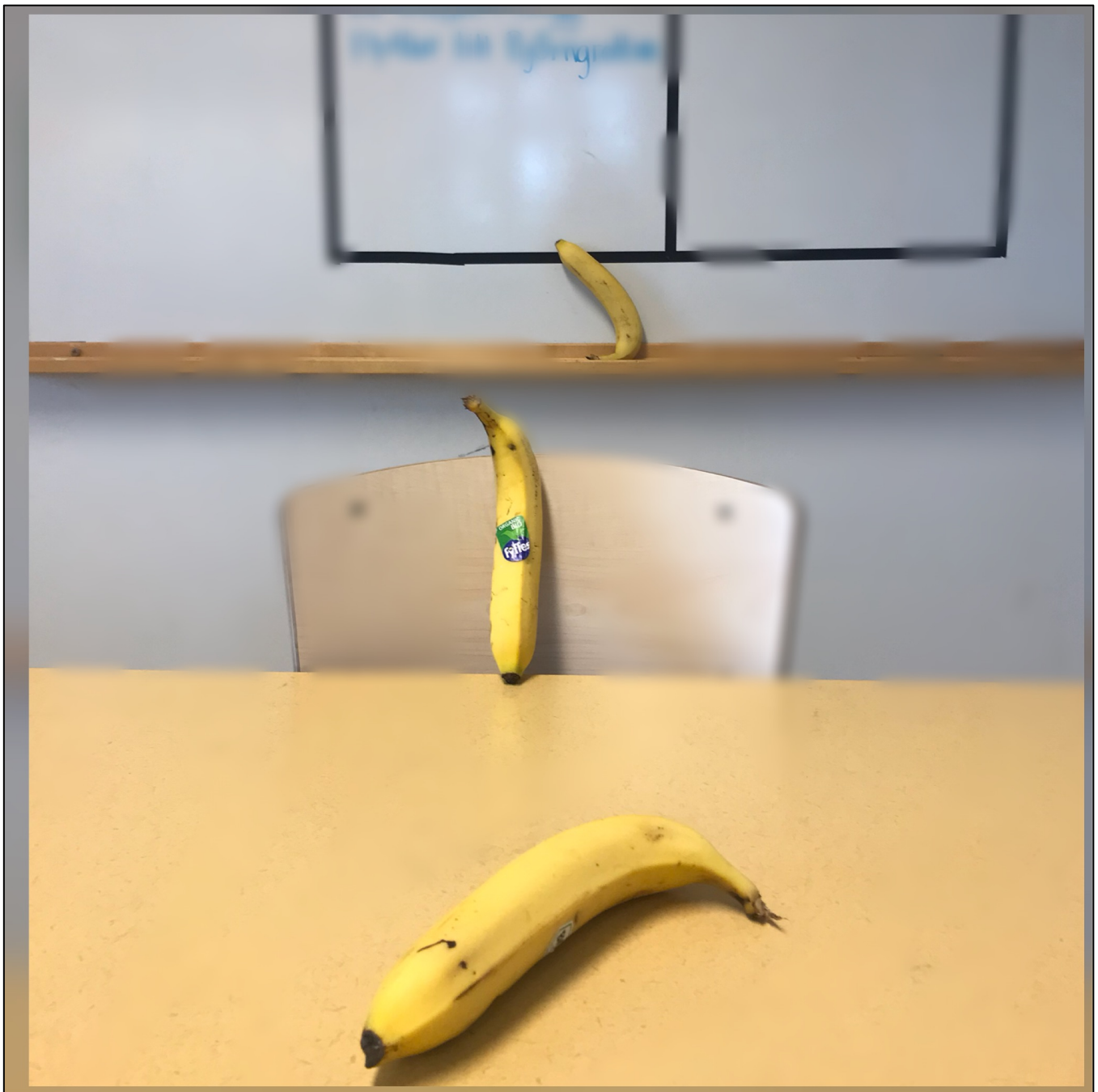
Vems?

Hur?

Gör efterlysningar! Har någon sett vem, när eller hur?

Låt eleverna sitta i par och skriva sina efterlysningar som de sedan illustrerar och sätter upp.

Lektion 2 - brevet (vad är fakta)

Skriv ut brevet från orangutangen Alba och placera någonstans i klassrummet. Du kan med fördel öppna fönstret och välta lite saker/flytta från sin plats för att fånga elevernas uppmärksamhet.

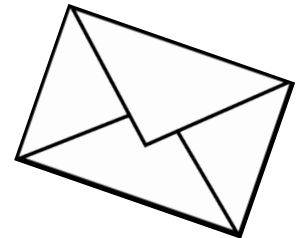
När ni läst brevet, låt eleverna komma med sina spontana tankar kring innehållet. Fånga vad som intresserar eleverna. Fördjupa er i frågorna om hur vi tar emot nya kamrater till klassen. Hur känns det komma ny? Vad kan vi göra för att välkomna nya? Hur kan vi hjälpa varandra om det kommer en ny kamrat som inte kan språket? Hur förbereder vi oss inför Albas besök?

Orangutang – vad är det? Gör ett VÖL tillsammans med eleverna.

Vad vet vi?

Vad önskar vi att veta?

Vad har vi lärt oss?

V _{et}	Ö _{nskar veta}	L _{ärt mig}

Spara dokumentet så ni tillsammans kan fylla på det i slutet "vad har vi lärt oss".

Fråga om eleverna har tips på vart ni kan hitta fakta om Orangutangen. Vad är fakta?

Till lektionstillfälle 4, ta fram faktatexter (böcker, internet, andra källor) så eleverna kan söka den information som de behöver.

Lektion 3 - vårt trivselkontrakt

I brevet ber Alba om hjälp för att våga hälsa på klassen. Samtala med klassen, ta hjälp av diskussionsunderlaget nedan.

Förslag på diskussionsfrågor

Hur är det att vara ny i en grupp/klass?

Någon som varit blyg någon gång?

Varför tror ni att Alba är nervös?

Vad kan vi i klassen göra för att Alba och alla i klassen ska trivas?

Vilka förhållningsregler har vi i klassen som Alba behöver känna till?

Välj ut några förhållningsregler som ni vill ha i klassen. Försök att ha dessa på en mikronivå, det vill säga istället för ord som respekt eller snäll så bryt ner till konkreta handlingar. Exempelvis istället för "vi ska vara snälla mot varandra" så kan man beskriva närmre genom exempelvis "vi hjälper varandra", "vi ser så ingen är utanför", eller "vi ger uppåtpuffar till varandra".

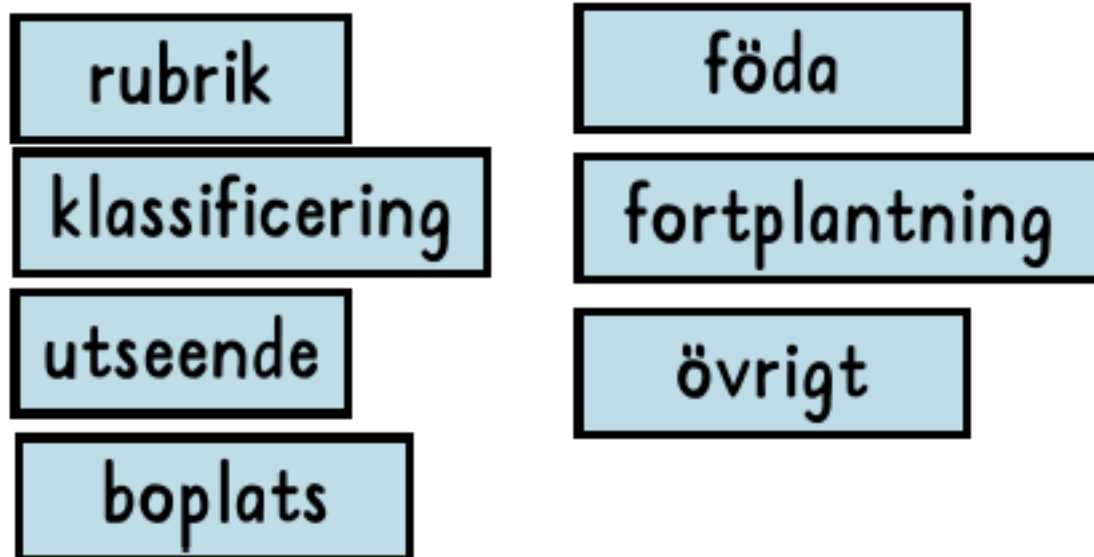
Kom överens om några få konkreta förhållningsregler, sätt upp dessa synligt och låt samtliga elever skriva under.

Lektion 4 - faktatext om orangutangen (skapa förebilder)

För att förstå Alba bättre så ska eleverna nu söka fakta och skriva egna faktatexter. För att öka förståelsen och kunskap om hur en faktatext kan skrivas så börja med att titta på färdiga faktatexter som blir gyllene exempel. Titta i böcker, på nätet och andra källor. WWF har bra och viktig fakta om orangutangen – titta gärna där.

Använd gärna rubrikskorten. Dessa kan ni skriva ut och sätta upp synligt. Gå igenom rubrikerna så eleverna vet vad de innebär.

När ni tittat och läst om orangutangen så finns det två exempeltexter där eleverna i par eller grupp jämför texternas kvalitet. Vilken text är bättre? Varför? Du kan med fördel låta eleverna klippa sönder texterna och placera textbitarna under rubrikskorten för att synliggöra om samtliga delar finns med.

Orangutangen

Orangutangen tillhör släktet människoapor.
Namnet orangutang betyder skogsmänniska.
Orangutangen har en rödbrun päls.
Den kan bli ungefär 155 cm lång.

Orangutangerna lever på Sumatra och Borneo.
De trivs i regnskogarna där det finns gott om träd.
Orangutangerna bygger sovplats av grenar och blad.

Apornas föda är frukt, blad, blommor och honung.
De älskar fikon.

Honor får sina första ungar när de är 12 år.
De föder ofta en unge.
Ungarna sitter oftast på honans rygg.

Orangutangen är utrotningshotad.
Det betyder att det inte finns så många kvar.
Människor förstör regnskogen och då blir det
svårt för orangutangerna att hitta föda.

Orangutangen

Orangutangen tillhör släktet människoapor.
Orangutangen har en rödbrun päls.

Orangutangerna lever på Sumatra och Borneo.
Orangutangernas föda är frukt, blad, blommor och
honung. De älskar fikon. Orangutangerna får sina
första ungar när de är 12 år.

Orangutangerna föder ofta en unge.
Ungarna sitter oftast på honans rygg.
Orangutangen är utrotningshotad.

Lektion 5 - insamling för att göra skillnad

Alba skriver i första brevet att hon och hennes vänner är hotade av utrotning. Vad kan människorna göra för att hjälpa? Kanske kan klassen tillsammans samla pant för att skänka pengar till WWF som aktivt arbetar för att skydda orangutangerna. Det blir elevnära och "på riktigt" för eleverna att delta i att göra skillnad. Eleverna kan med fördel göra egna skyltar för att be om hjälp med pant. Sätt upp skyltarna på skolan och i närområdet.

Under läsåret 18/19 har oppetklassrum.se startat en insamling för att vara med och påverka Albas vänner som är kvar i Borneo. Passa på att vara med! Tillsammans gör vi skillnad!

<http://egeninsamling.wwf.se/orangutang/5-8835>

#raddaalba

Lektion 6 - skapande

Gör apor att sätta på väggen eller klassrumsdörren.

Förslag på text: "Svinga in till oss" eller "kom och häng med oss", "Vi går bananas på kunskap" eller "Vi är apbra kompisar"

Lektion 7 - skriv en gemensam faktatext

Före eleverna skriver sin egen text kan det vara till trygghet att göra en text tillsammans. Här kan ni använda en sexfältare för att strukturera texten före ni skriver. Skriv nyckelord i de olika fälten som ni sedan har som stöd vid skrivandet.

Skriv texten på tavlan, projektor eller blädderblock så samtliga elever kan se och vara delaktiga. När texten är klar kan ni med fördel skriva ut vars ett exemplar till eleverna och låta dem illustrera.

Rubrik	Klassificering	Utseende	Övrigt
Boplats	Föda	Ungar	

Lektion 8 - en apbra kompis!

Nu kommer snart Alba på besök. Hon kan behöva apbra kompisar för att trivas!

Låt eleverna skriva en text om hur en apbra kompis är. Eleverna skriver och illustrerar sina texter. Dessa texter kan sedan samlas i en bok med titel "Apbra kompisar".

Boken kan inspirera gruppen till hur man kan vara en apbra kompis. Du kan med fördel kopiera boken så eleverna får vars ett exemplar med sig hem.

För att sprida era apbra tips på hur man blir en apbra kompis så kan eleverna välja ut vars ett tips att skriva snyggt på en pappersbanan och sätta upp på väggen, dörren eller korridoren.

Förslag på rubrik: "go bananas och bli en apbrakompis".

Koppla detta till lektionstillfälle 9.

För de yngsta

Du kan skriva ner elevernas tips och sedan klistra in i en storbok. Låt sedan eleverna två och två illustrera till vars ett tips. Klistra in i en storbok. Använd storboken med jämna mellanrum för att påminna varandra om vad en apbra kompis gör.

Lektion 9 - go bananas!

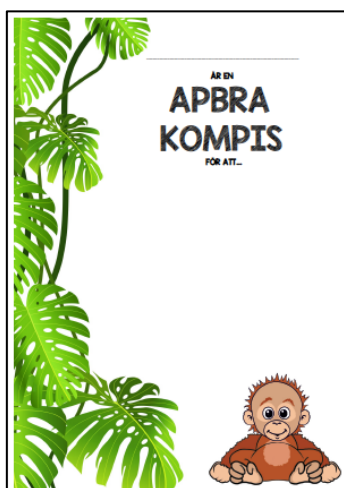

Det har kommit ett brev från Alba!

Hon uppmanar eleverna att go bananas!!! Banan är något av det finaste som apor kan ge så nu vill hon att eleverna delar ut bananer till kända och okända. Låt eleverna skriva uppåtpuffar på bananerna. En uppåtpuff är ord eller handling som gör någon annan glad. Lämna sedan till personal på skolan, familjemedlemmar, sätt upp i skolans närområde så de som går förbi får en glad banan. Prata om hur det känns att göra andra glada - Hur känns det att själv bli uppmärksammad?

Eleverna kan också ge varandra uppåtpuffar. Låt varje elev få diplomaten "...är en apbra kompis...", skriv deras namn och låt sedan diplomaten cirkulera samtliga i gruppen så varje elev får ett diplom där kamraterna skrivit uppåtpuffar.

För de yngsta:

Dagens apbra kompis! Varje morgonsamling får kamraterna ge vars en uppåtpuff till kompis. Ni som pedagoger kan fylla i diplomaten som sedan får följa med hem.

Lektion 10 - apbra kompisar samtalar

Använd kompiskort för att skapa samtal med eleverna om hur olika situationer känns samt hur de tänker att de kan hanteras. För närmre instruktioner om kortens användning, se bilaga sista sidan.

Lektion 11 - skriv en egen faktatext

Låt eleverna i par skriva egna faktatexter. De förbereder sitt skrivande genom att fylla i en sexfältare. Därefter skriver de och illustrerar sin text.

För de yngsta eleverna kan börjar vara en hjälp till skrivande. Börjar är meningar som saknar slut. Så eleverna skriver av meningens början och lägger istället sitt fokus på avsluta meningen.

Orangutangen är en...
Orangutangen tillhör...
Den kan bli...
Deras föda består av...
Orangutangen lever...
I regnskogen...
Jag vet att...
Utnötningshitad betyder...
Orangutangen har...
Det finns...
Borneo är...

Lektion 12 - VÖL

Nu fyller ni i sista kolumnen på VÖL-diagrammet. Vad har vi lärt oss?
Fick ni svar på era frågor från lektionstillfälle 2?

Eleverna kan med fördel redovisa sina texter före ni fyller i VÖL

V _{et}	Ö _{nskar veta}	L _{ärt mig}

Lektion 13 - Alba kommer på besök!

Ta hjälp av någon som knackar hårt på er dörr. Låt eleverna hitta Alba när de öppnar dörren. Äntligen är hon här!

Alba har med sig medaljer till sina nya apbra kompisar!

Lektion 14- vem är jag? Vem är du?

Alba är såklart nyfiken på vem eleverna är! Kanske är din elevgrupp ny för läsåret? Eller så har de gått tillsammans en tid men behöver känna varandra bättre? Här får eleverna i uppgift att skriva och berätta om sig själv. Ni kan med fördel läsa upp varandras texter när Alba är med, som att presentationerna är till henne.. genom texterna lär eleverna förhoppningsvis känna varandra lite bättre.

Här finns tips på punkter som eleverna kan utgå ifrån:

- Namn, ålder, familj, ort
- Intresse
- Utseende
- Jag är bra på...
- jag är mindre bra på...
- Jag vill lära mig...
- Detta visste ni inte om mig...
- Andra beskriver mig som...
- Jag blir glad när...
- Jag blir ledsen när...
- Jag gör andra glada genom att...
- Jag gör mig själv glad genom att...
- Ibland råkar jag...

Lektion 15 - Apfest!

Kanske ställer ni till med en apbra fest innan Alba ska åka hem igen!? Gör apsvansar eller aphattar till eleverna, dansa, "sätt svansen" på apan och fira tillsammans.

Intresserad av fler skrivuppgifter?

**Mitt läromedel
Skrivligheter
finns ute nu!**

**Har du testat upplägget med
orangutangen Alba?**

Dela gärna i sociala medier!

#oppetklassrum.se
#orangutangenAlba
#apbrakompis
#raddaalba

oppetklassrum.se

V _{et}	Ö _{nskar veta}	L _{ärt mig}
Vad vet jag redan?	Vad vill jag veta?	Vad lärde jag mig?

rubrik

klassificering

utseende

boplats

föda

fortplantning

övrigt

Rubrik	Klassificering	Utseende	Övrigt
Boplat	Föda	Ungar	

Hej!

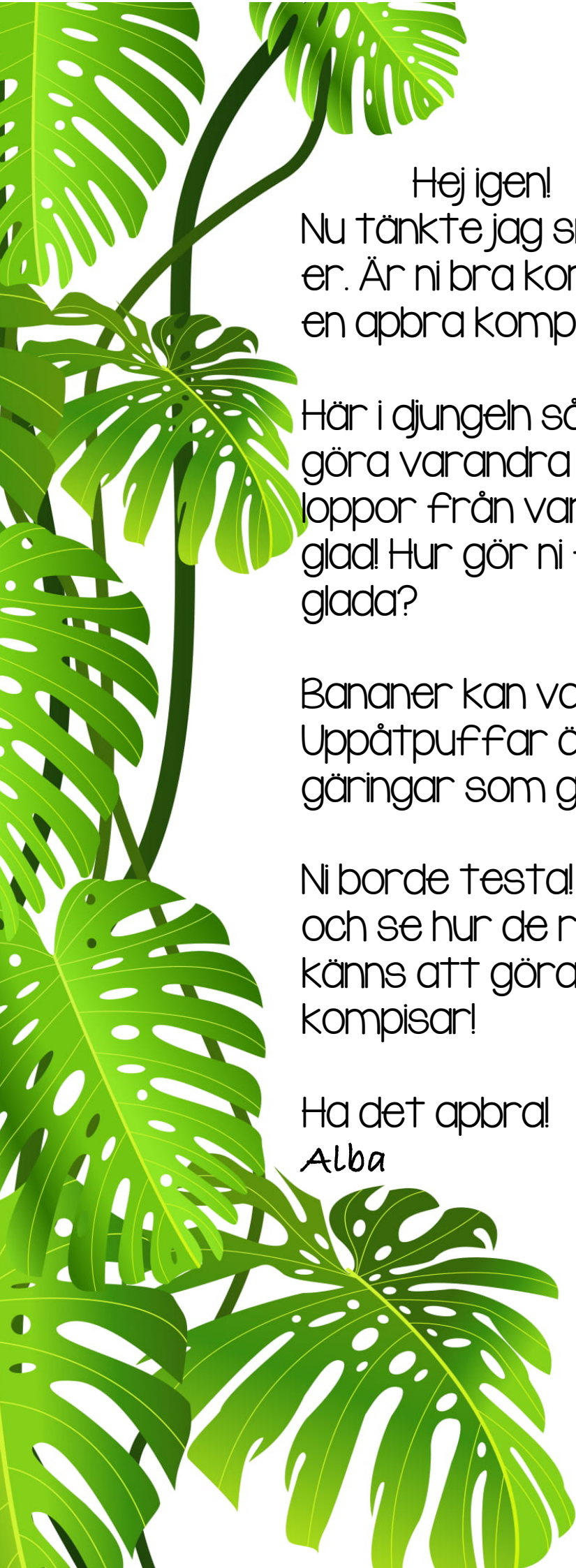
Ledsen om jag råkade stöka till ert klassrum, men det var så roligt att leka på era bord!

Jag heter Alba och jag är en orangutang. Jag bor i Borneo men är på besök i Sverige. Det är annorlunda här i Sverige. Vi orangutanger är hotade av utrotning eftersom skogarna skövlas.

Jag skulle vilja börja skolan, ni verkar ha det spännande. Får jag komma och vara hos er några dagar?

Jag är lite blyg och nervös för jag känner inte er. Vi kanske inte pratar samma språk? Kan ni hjälpa mig att våga besöka er? Hur ska vi kunna förstå varandra? Jag har hört att ni är apbra kompisar!

Ha det apbra!
Alba

Hej igen!

Nu tänkte jag snart komma och hälsa på er. Är ni bra kompisar? Hur tycker ni att en apbra kompisar ska vara?

Här i djungeln så ger vi bananer för att göra varandra glada. Ibland plockar vi loppor från varandras päls – då blir man glad! Hur gör ni för att göra varandra glada?

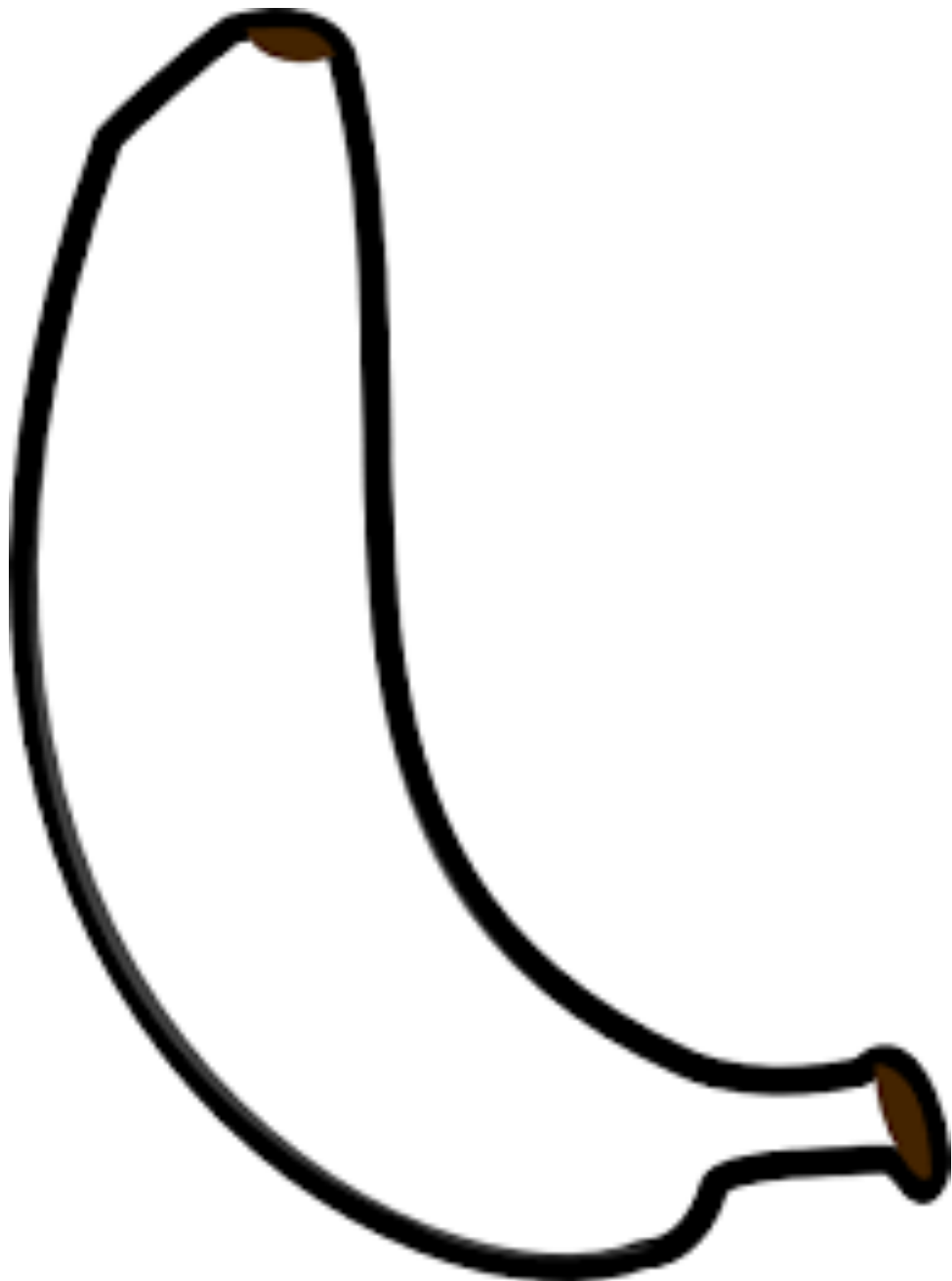
Bananer kan vara som uppåtpuffar. Uppåtpuffar är fina ord eller goda gåringar som gör andra glada.

Ni borde testa! Ge uppåtpuffar till andra och se hur de reagerar! Känn hur det känns att göra någon glad idag! Bli apbra kompisar!

Ha det apbra!
Alba

ÄR EN
**APBRA
KOMPIS**
FÖR ATT...

Vem är jag?

- Namn, ålder, familj, ort
- Intresse
- Utseende
- Jag är bra på...
- jag är mindre bra på...
- Jag vill lära mig...
- Detta visste ni inte om mig...
- Andra beskriver mig som...
- Jag blir glad när...
- Jag blir ledsen när...
- Jag gör andra glada genom att...
- Jag gör mig själv glad genom att...
- Ibland råkar jag...

Orangutangen

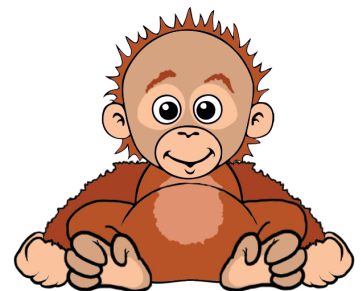
Orangutangen tillhör släktet människoapor.
Namnet orangutang betyder skogsmänniska.
Orangutangen har en rödbrun päls.
Den kan bli ungefär 155 cm lång.

Orangutangerna lever på Sumatra och Borneo.
De trivs i regnskogarna där det finns gott om träd.
Orangutangerna bygger sovplats av grenar och blad.

Apornas föda är frukt, blad, blommor och honung.
De älskar fikon.

Honor får sina första ungar när de är 12 år.
De föder ofta en unge.
Ungarna sitter oftast på honans rygg.

Orangutangen är utrotningshotad.
Det betyder att det inte finns så många kvar.
Människor förstör regnskogen och då blir det
svårt för orangutangerna att hitta

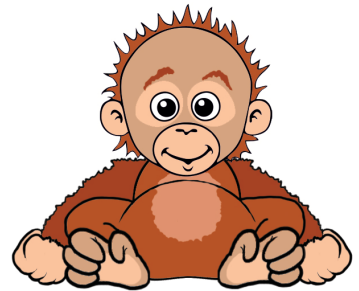

Orangutangen

Orangutangen tillhör släktet människoapor.
Orangutangen har en rödbrun päls.

Orangutangerna lever på Sumatra och Borneo.
Orangutangernas föda är frukt, blad, blommor och honung. De älskar fikon. Orangutangerna får sina första ungar när de är 12 år.

Orangutangerna föder ofta en unge.
Ungarna sitter oftast på honans rygg.
Orangutangen är utrotningshotad.

APBRA
KOMPIS

Orangutangen är en...

Orangutangen tillhör...

Den kan bli...

Deras föda består av...

Orangutangen lever...

I regnskogen...

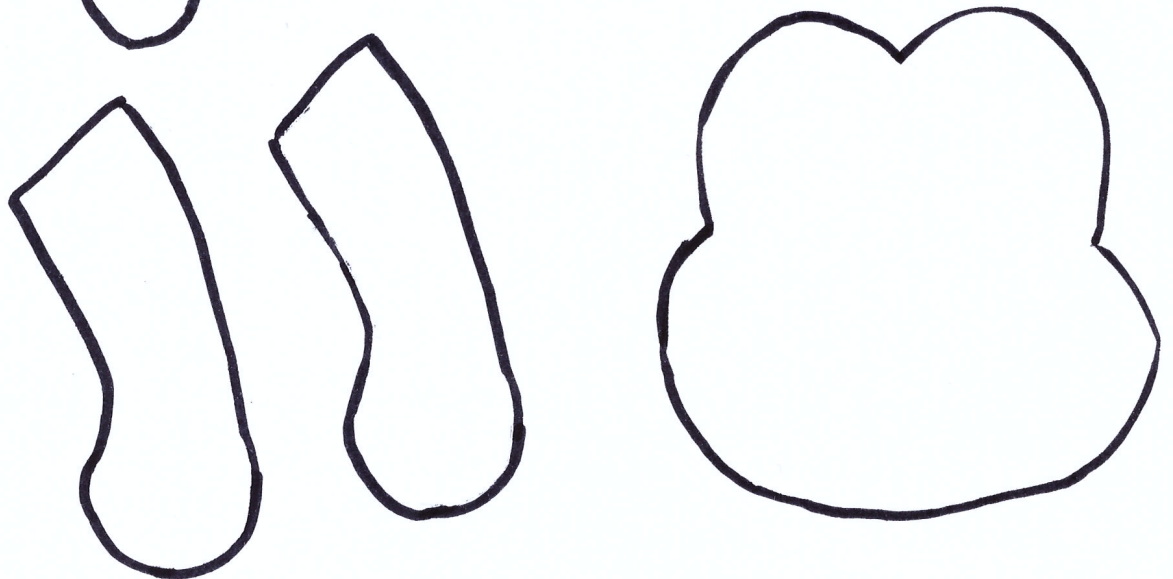
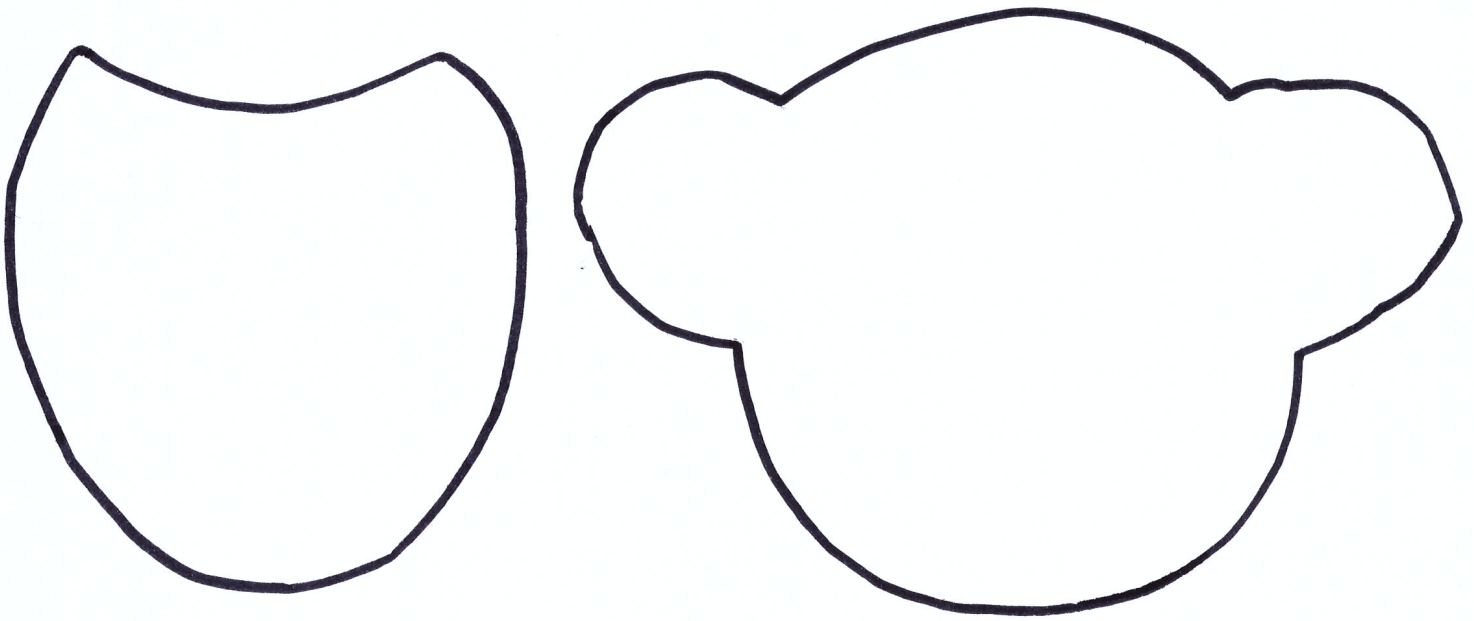
Jag vet att...

Utrotningshotad betyder...

Orangutangen har...

Det finns...

Borneo är...

Din kompis har en ny
leksaker som du tycker är
fin. Du frågar om du får
titta på den men får ett
nej.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du ser hur en annan elev
på skolan blir puttad av
två elever.

Hur känner du?
Vad gör du?

Din klasskamrat stör på
lektionen genom att gå
runt och prata.

Hur känner du?
Vad gör du?

Två kompisar leker på rasten. Du frågar om du får vara med men du får ett nej.

Hur känner du?
Vad gör du?

En klasskamrat säger elaka saker om din kompis.

Hur känner du?
Vad gör du?

Din klasskompis säger att ni ska hämta fotbollen som hamnat utanför skolans område.

Hur känner du?
Vad gör du?

Din bordskamrat kastar
en penna på kompisen
framför. Läraren tror
att det är du och säger
till dig.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du och din kompis leker på
rasten, du ser en elev
som är ensam. Du
föreslår att ni ska fråga
om eleven vill vara med
er men din kompis vill att
det bara ska vara ni två.

Hur känner du?
Vad gör du?

Din klasskamrat blir lätt
arg och skriker. Hon kan
inte hjälpa det, hon gör
sitt bästa.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du och två kompisar ska dansa. Dansen är gjord för tre personer. En annan kompis kommer och vill vara med.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du ser hur en elev på skolan tar en penna från någon annans väska.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du berättar en hemlighet för din kompis. Du får vetat att din kompis berättat hemligheten för en annan klasskamrat.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du och din kompis gungar.
Det finns två gungor. Nu
kommer två andra
elever och vill också
gunga.

Hur känner du?
Vad gör du?

Din kompis har nya byxor
och frågar vad du
tycker om dem.
Egentligen tycker du inte
att dem är fina.

Hur känner du?
Vad gör du?

Det blir bråk och din
kompis puttar en annan
elev. När lärare kommer
så säger din kompis att
hon inte alls puttade. Även
om du såg att hon gjorde
det.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du ser att några
klasskamrater skrivit
elaka saker om en annan i
klassen.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du och dina
klasskamrater leker. Då
ser ni hur några andra
elever viskar och pekar
på er.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du ber din klasskamrat
om hjälp med en
arbetsuppgift men din
klasskamrat vill inte hjälpa
dig.

Hur känner du?
Vad gör du?

En klasskamrat ska ha kalas. Du är en av dem som inte är bjudna.

Hur känner du?
Vad gör du?

Kompisarna ska springa iväg och leka. Du behöver knyta dina skor och ingen väntar.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du berättar en sak för din klasskamrat. Din klasskamrat säger att du ljuger.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du vet att en av
klasskamraterna känner
sig utanför.

Hur känner du?
Vad gör du?

En klasskamrat har lånat
ditt pennskrin utan att
fråga.

Hur känner du?
Vad gör du?

Ni har fått nya platser i
klassrummet. Du har
fått plats bredvid en
klasskamrat som stör
dig.

Hur känner du?
Vad gör du?

Två av dina kompisar har bestämt att de ska gå hem tillsammans efter skolan.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du har byggt en snögubbe och en klasskamrat kör med sin pulka på den. Du uppfattar att det är med avsikt men du vet inte säkert.

Hur känner du?
Vad gör du?

Du leker med dina två vänner på rasten. En annan klasskamrat vill vara med. Egentligen vill du leka själv med dina två kompisar.

Hur känner du?
Vad gör du?

Hur kan du använda korten?

Det finns många olika sätt att använda korten. Här följer några exempel.

- Dra ett kort och diskutera i större eller mindre grupp.
- Låt eleverna sitta två och två med ett kort för att delge varandra hur de tänker och känner. Kanske para ihop elever som inte brukar tillbringa så mycket tid tillsammans för att synliggöra hur de vi inte känner så väl tänker.
- Använd gärna modeller som exempelvis EPA (ensam-par-alla) där eleverna först får tänka enskilt före de delger. Hitta elevaktiva samtalsmodeller för att fler elever ska komma till tals.
- Använd exempelvis padlet (<https://sv.padlet.com/>) där skriver eleverna sina tankar och de samlas på en skärm så alla kan läsa.
- Eleverna kan i grupp rita och skriva en berättelse som utgår från kortet. På så sätt skapas en bok med alternativa första sidan på hur man kan göra i liknande situationer.
- Låt eleverna i grupper dramatisera utifrån kortet och spela upp för resten av gruppen.
- Låt de elever som vill och har varit med om liknande händelse som kortet, dela med sig av sin upplevelse.
- Hur stort känns detta kortet för dig på en skala 1-5?
Observera att detta inte är för att förminska någons känsla utan för att faktiskt synliggöra att vi kan uppleva och påverkas olika av en och samma situation. Att även om just den händelsen inte hade påverkat mig så kanske den hade påverkat dig och det är bra för mig att veta att vi är olika. Att konsekvenserna av vårt handlande kan tas emot olika beroende på mottagaren.
- Delge vårdnadshavare på exempelvis föräldramöte. Låt dem diskutera hur de tror eller själv tänker att man kan göra och delge elevernas tankar. På så sätt möts vårdnadshavare av situationer som kan uppkomma och hur elevgruppen tänker kring dem.